

Д. В. Готько, Д. Р. Мозгова

Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка

**СТРАТЕГІЧНІ ЗАСАДИ РОЗВИТКУ РЕГІОНАЛЬНОЇ
ЛІКУВАЛЬНО-ОЗДОРОВЧОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ В ЕПОХУ
ГЛОБАЛЬНИХ ВИКЛИКІВ**

У статті розглянуто основні складові системи лікувально-оздоровчого туризму в Україні. Розкриті теоретичні особливості організації лікувально-оздоровчого туризму під час епохи глобальних викликів. Досліджено потенціал розвитку «SPA & wellness» туризму на українському туристичному ринку.

Ключові слова: *туризм, лікувально-оздоровчий туризм, spa-туризм, wellness-туризм*

Abstract. *The article considers the main components of the system of medical and health tourism in Ukraine. The theoretical features of the organization of medical and health tourism in the era of global challenges are revealed. The potential for the development of «SPA & wellness» tourism in the Ukrainian tourism market is investigated.*

Keywords: *tourism, health tourism, spa tourism, wellness tourism*

Постановка проблеми. Лікувально-оздоровчий туризм у світі розвивається випереджаючими темпами. Він є грошовоємним типом туризму і має як економічне, так і соціальне значення, оскільки сприяє поліпшенню здоров'я населення.

В Україні лікувально-оздоровчий туризм має суттєві особливості, пов'язані з радянським періодом історії, коли держава розвивала курорти відповідно до соціальної політики того періоду. Більше 10% населення було забезпечено місцями у санаторіях та на курортах. Санаторно-курортний комплекс був частиною системи охорони здоров'я та фінансувався державою. Завдяки цій спадщині в Україні є велика матеріальна база для розвитку лікувально-оздоровчого туризму, підготовлені медичні кадри, а також традиції поїздок на курорти з метою лікування та профілактики. Крім того, в Україні були розвідані у великій кількості та частково експлуатуються різноманітні природні лікувальні ресурси.

У той же час стан здоров'я населення спричиняє тривогу в українському суспільстві. Коротша в порівнянні з іншими розвиненими країнами тривалість життя населення, висока поширеність соціально значущих захворювань пояснює прагнення населення використовувати альтернативні можливості для покращення здоров'я.

Мета роботи. Дослідити стан та перспективи розвитку лікувально-оздоровчого туризму Сумського регіону.

Виклад основного матеріалу. Оздоровчий туризм – вид туризму, який спрямований на відновлення здоров'я або профілактику захворювань. Серед науковців існує багато визначень цього поняття. А. Бабкін під видом медичного туризму розуміє переміщення резидентів і нерезидентів у межах держави та за їх межами на термін не менше двадцяти годин і не більше 6 місяців з оздоровчо-профілактичною метою. та лікування різноманітних захворювань організму людини [1].

За словами М. Рутинського, медичний туризм можна умовно віднести до особливого виду туризму, тобто туризму з лікувальною

метою. При цьому під це визначення потрапляють й будь-які інші поїздки з метою лікування, наприклад, відвідування закордонної клініки (виїзний туризм) [2].

Найбільш поширеними і популярними є курорти, які пропонують кілька оздоровчих і оздоровчих факторів, особливо SPA-контури або SPA-готелі. Вони можуть розташовуватися не тільки в людних місцях, а й у великих мегаполісах, а також надавати послуги оздоровлення та відпочинку. Постійним попитом користуються готелі з центрами таласотерапії на морських курортах.

Розвиток оздоровчого туризму залежить від стану та розвитку курортної бази, в рамках якої у 2017 році в Україні функціонував 1641 заклад. З них 169 санаторіїв, 55 профілакторіїв, 12 пансіонатів з лікуванням, 3 бальнеологічні лікарні, 6 оздоровчих закладів 1-2 денного перебування, 123 дитячих оздоровчих заклади, 1279 баз та інших закладів відпочинку. У регіональному розрізі у 2017 році найбільшу кількість сенатських округів отримали Одеська, Запорізька, Миколаївська, Херсонська та Дніпропетровська області (понад 100 округів). Найменше відповідних установ було зібрано в Житомирській, Рівненській, Тернопільській, Чернівецькій та Луганській областях (дані по території взяті для аналізу урядом України). Загалом за допомогою всіх видів відпочинку в Україні разом можуть оздоровитися майже 48 мільйонів людей. Рекреаційні можливості України представлені рівнинними та гірськими рекреаційними полями, берегами річок і морів, мінеральними водами (понад чотириста джерел), лікувальними грязями (майже сотня родовищ). Цілющі мінеральні води різного хімічного складу зустрічаються майже на всіх ділянках лісу. В Україні розвідано понад 100 родовищ горіхових і лікувальних грязей, які успішно використовуються для лікування.

Якщо прослідкувати історію появи, то «SPA & wellness» з'являється наприкінці ХХ ст. та позиціонується як самостійна сфера діяльності. У 1959 році американський лікар Х.Л. Данн ввів в практику поняття «велнес» і першим сформулював основні принципи здорового способу життя. В Україні повноцінних спа-центрів при готелях ще дуже мало, тоді як за кордоном 57% ринку спа-послуг припадає на центри при готелях. Що ж стосується санаторно-курортних закладів, то біля 70% вітчизняних здравниць не орієнтовані на wellness-туризм. Під час проведення дослідження

було вивчено пропозицію рекреаційно-лікувальних послуг кращих 70-ти курортних закладів України. Результати дослідження показали, що більшість курортних закладів України працюють за традиційними формами роботи. Рівень споживання туристсько-рекреаційних послуг є одним з важливих індикаторів якості життя. Покращення економічної ситуації, підвищення рівня життя людей дають змогу піклуватися про своє здоров'я, і тому wellness-туризм є перспективним видом туризму, а wellness-індустрія перспективним сегментом економіки.

Таким чином, «Spa&wellness» індустрія - це не лише один із сегментів міжнародного туристичного ринку, а й самостійна економічна галузь зі своїми сформованими попитом і пропозицією, нормами та правилами [3].

Висновки. Лікувально-оздоровчий туризм є перспективним та користується популярністю серед населення, яке дотримується здорового способу життя і піклується щодо стану свого здоров'я. У наш час розвиваються нові найрізноманітніші курорти та послуги у сфері лікувально-оздоровчого туризму. Аналізуючи сучасний стану санаторно-курортної бази, найбільша їх кількість концентрується у Причорноморському регіоні (де наявні кліматичні та грязьові курортні ресурси).

Останніми роками в Україні значно зросла чисельність закладів санаторно-курортної бази у Одеській та Запорізькій областях. Крім кліматичних та грязьових курортних ресурсів, в Україні є бальнеологічні, які концентруються в переважній більшості на території Карпатського та Подільського регіонів. Отже, наявну інфраструктурну складову лікувально-оздоровчого туризму варто модернізувати та наповнювати інноваційними послугами.

Список використаних джерел

1. Холявка Х. С., Лешко О. М., Мочульська А. О. Сучасні аспекти, фактори впливу і перспективи розвитку медичного та лікувально-оздоровчого туризму в Україні. *Вісник соціальної гігієни та організації охорони здоров'я України*, 2019. 25-33 с.
2. Рутинський М., Петранівський В. Лікувально-оздоровчий туризм: актуальні цілі та сучасні підходи до організації. *Вісник Львівського університету. Серія: Міжнародні відносини*. 2012. 179-189 с.
3. Новікова В. І. Санаторно-курортна сфера: інфраструктурна складова, стан розвитку в Україні. *Географія та туризм: наук. Збірник. Нац. ун-т ім. Тараса Шевченка*. Київ, 2011. 93-102 с.